

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie wpływu umów o partnerstwie gospodarczym na regiony najbardziej oddalone (obszar Karaibów)

(opinia z inicjatywy własnej)

(2010/C 347/04)

Sprawozdawca: **Hervé COUPEAU**

Dnia 26 lutego 2009 r. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny postanowił, zgodnie z art. 29 ust. 2 regulaminu wewnętrznego, sporządzić opinię z inicjatywy własnej w sprawie

wpływu umów o partnerstwie gospodarczym na regiony najbardziej oddalone (obszar Karaibów).

Sekcja ds. Unii Gospodarczej i Walutowej oraz Spójności Gospodarczej i Społecznej, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 2 lutego 2010 r.

Na 460. sesji plenarnej w dniach 17–18 lutego 2010 r. (posiedzenie z 17 lutego) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny przyjął jednogłośnie następującą opinię:

1. Wnioski i zalecenia

1.1 Zakres stosowania umowy o partnerstwie gospodarczym (EPA) między 15 państwami członkowskimi Karaibskiego Forum Państw⁽¹⁾ AKP⁽²⁾ a UE, podpisanej dnia 15 października 2008 r., jest szczególnie szeroki. Wiele czynników stoi jednak na przeszkodzie realizacji celów integracji regionalnej, zrównoważonego rozwoju czy też współpracy państw Cariforum i regionów najbardziej oddalonych (dalej RNO), mimo że czynniki te zostały wymienione w EPA. Choć RNO mają długą tradycję europejską, to geograficznie, historycznie, kulturalnie i ekonomicznie są one związane z państwami Cariforum. Strategiczne położenie tych państw umożliwia nawiązanie trwałych kontaktów handlowych z sąsiednimi wyspami, są to zatem regiony europejskie, których w pierwszej kolejności dotyczy EPA.

1.2 EKES zdaje sobie sprawę ze złożoności negocjacji, z potencjalnego ryzyka i możliwości, jakie niesie ze sobą EPA zarówno dla państw Cariforum, jak i dla RNO oraz ogólniej dla UE.

1.3 EKES gorąco zaleca konsultowanie się z władzami lokalnymi RNO w sprawie wszystkich rozmów dotyczących EPA UE – Cariforum. Mimo że RNO stanowią jednocześnie departamenty Francji w Ameryce, co odróżnia je od państw Cariforum, mogą one wnieść wkład w tworzenie prawdziwej integracji regionalnej.

1.4 EKES jest zdania, że ważne jest również dalej idące włączenie społeczeństwa obywatelskiego i władz lokalnych RNO do debaty i do poszczególnych komitetów monitorujących wdrażanie umowy, co pozwoliłoby osiągnąć cel integracji regionalnej przyświecający tej umowie.

1.5 Stopniowe włączenie państw Cariforum do gospodarki światowej nie będzie mogło zostać osiągnięte, dopóki nie zostaną pokonane trudności związane z transportem (infrastrukturą i środkami transportu). EKES zaleca Komisji ujęcie kwestii transportu w szerszej wizji i bliższe zapoznanie się z konkretnymi rozwiązaniami, które zgodnie rozważają państwa Cariforum i RNO.

1.6 Z myślą o stworzeniu warunków sprzyjających kontaktom handlowym na obszarze Karaibów, EKES zaleca zainteresowanym stronom, żeby rozważyły możliwość wcześniejszego obniżenia stawek celnych w wymianie handlowej między RNO i państwami Cariforum.

1.7 EKES wyraża zadowolenie z tego, że w EPA została należyście uwzględniona konieczność ustanowienia jasnej procedury dotyczącej środków sanitarnych i fitosanitarnych (SPS). EKES zaleca jednak włączenie przedstawicieli RNO do właściwego organu ds. wdrażania środków SPS mających na celu ułatwienie handlu wewnątrzregionalnego oraz do negocjacji związanych z porozumieniami dwustronnymi. EKES zaleca również przyznanie RNO nazwy pochodzenia „RNO”, która umożliwiłaby odróżnienie produktów pochodzących z tych krajów ze względu na jakość i przestrzeganie norm WE.

1.8 EKES zaleca wyraźnie, aby gospodarowanie obszarami połowowymi i akwakulturą RNO odbywało się w porozumieniu z państwami Cariforum.

1.9 EKES zaleca wreszcie wprowadzenie lepszej struktury usług, by mogła powstać turystyka karaibska z prawdziwego zdarzenia.

1.10 EKES zwraca uwagę na włączenie pojęć poszanowania środowiska naturalnego i ochrony socjalnej do umowy. Komitet powinien także mieć możliwość przedstawienia perspektywicznej analizy całego omawianego obszaru.

(1) 11 grudnia 2009 r. Haiti przyłączyło się do tej umowy.

(2) AKP to 79 państw Afryki, Karaibów i Pacyfiku, które podpisały porozumienie z Lomé w 1975 r., a następnie porozumienie z Kotonu w 2000 r.

2. Wstęp i uwagi ogólne

2.1 W art. 349 i 355 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej uznaje się specyfikę regionów najbardziej oddalonych. W 1986 r. Komisja Europejska utworzyła grupę do spraw RNO złożoną z przedstawicieli różnych służb Komisji i odpowiedzialną za koordynację działań wspólnotowych na rzecz tych regionów oraz kontakty z właściwymi krajowymi i regionalnymi organami administracji. Od 1989 r. regiony najbardziej oddalone są objęte specjalnym programem mającym na celu wspieranie środków społeczno-gospodarczych służących większej konwergencji z resztą UE.

2.2 W art. 239 EPA UE – Cariforum uwzględniono położenie geograficzne RNO obszaru Karaibów (Martyniki i Gwadelupy) bliskie państw Cariforum, co pozwala „wzmocnić gospodarcze i społeczne powiązania pomiędzy tymi regionami i państwami Cariforum”, ponadto „strony dokładają wszelkich starań, by ułatwić współpracę we wszystkich obszarach objętych niniejszą Umową oraz aby ułatwić handel towarami i usługami, promować inwestycje i wspierać połączenia transportowe i komunikacyjne pomiędzy najbardziej oddalonymi regionami i państwami Cariforum”. W artykule tym mówi się również o wspólnym uczestnictwie państw Cariforum i RNO w programach ramowych i szczególnych działaniach w dziedzinach objętych EPA.

2.2.1 EKES pragnie podkreślić znaczenie holenderskich terytoriów zamorskich, w skład których wchodzi wyspy: Bonaire, Curaçao, Saba, Sint Eustatius, Sint Maarten i Aruba, znajdujące się w regionie Karaibów. Jednakże z punktu widzenia europejskiego wyspy te są krajami i terytoriami zamorskimi, co odróżnia je pod względem prawnym od RNO w strefie Karaibów. Mimo to EKES zauważa, iż integracja regionalna w rozumieniu EPA nie zostanie osiągnięta bez lepszego uwzględnienia terytoriów związanych z państwami członkowskimi UE (Holandii, Wielkiej Brytanii, Francji).

2.3 EKES zamierza przeanalizować skutki gospodarcze i społeczne tej umowy dla obszaru Karaibów, a w szczególności dla RNO. W tym celu należy określić skuteczność, w bliższej i dalszej perspektywie czasowej, działań na rzecz integracji regionalnej w odniesieniu do wymiany towarów, usług oraz współpracy i ładu gospodarczego w dziedzinach związanych z handlem (konkurencja, inwestycje, własność intelektualna itp.).

2.4 **Szeroko rozumiana integracja regionalna (europejska strategia RNO)** jest jednym z głównych celów EPA, a także ważnym celem dla RNO, jeśli chodzi o znalezienie swego miejsca w regionie. Mimo to szereg czynników wynikających z umowy szkodzi z jednej strony integracji regionalnej, a z drugiej – skuteczności EPA.

2.4.1 Brak konsultacji z radami regionalnymi i generalnymi RNO podczas negocjacji w sprawie EPA umniejsza ich rolę

w obszarze Karaibów. Rady te dysponują pewną wiedzą specjalistyczną dotyczącą sektorów ofensywnych i defensywnych⁽³⁾ RNO i dzięki wsparciu regionalnych komitetów pilotażowych mogą w każdej chwili przedstawić wyniki badań; ponadto Zamorskie Stany Generalne, powołane z inicjatywy rządu francuskiego, dostarczają licznych elementów umożliwiających przezwycięzenie trudności w realizacji EPA. Co więcej, z uwagi na ich bliskość geograficzną i kulturową, instytucje te mają już szereg powiązań z państwami Cariforum.

2.4.2 Brak reprezentacji RNO w Komitecie Cariforum – WE ds. Handlu i Rozwoju oraz w Parlamentarnym Komitecie Cariforum – WE, a przede wszystkim w Komitecie Konsultacyjnym Cariforum – WE umniejsza ich wpływ w Unii Europejskiej. EKES zaleca zatem włączenie pochodzących z RNO członków parlamentów, przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego lub władz lokalnych do różnych wyżej wymienionych komitetów monitorujących.

2.4.3 Brak konsultacji ze społeczeństwem obywatelskim RNO, które na co dzień styka się z problemami wynikającymi z trudności w prowadzeniu handlu z państwami obszaru Karaibów (infrastruktura, kontyngenty, „wykazy negatywne”) szkodzi bezpośredniej wymianie ze społeczeństwem obywatelskim państw Cariforum.

2.4.4 EKES zachęca zainteresowane strony do wspierania wejścia przedstawicieli RNO jako obserwatorów do karaibskich instytucji regionalnych, takich jak Cariforum czy też OECS⁽⁴⁾. Szereg decyzji dotyczących regionu karaibskiego zapada bowiem właśnie w tych instancjach, i dopóki RNO nie będą w nich reprezentowane, choćby jako obserwatorzy, prawdziwe włączenie ich w sprawy regionalne nie będzie możliwe.

2.5 Transport

2.5.1 EKES podkreśla, że liberalizacja rynku towarów i usług może nastąpić jedynie dzięki odpowiednim środkom transportu i dzięki infrastrukturze. Obszar Karaibów nie dysponuje wystarczającymi środkami transportu. Co prawda dwóch przewoźników lotniczych i dwóch przewoźników morskich zapewnia przewóz osób między wyspami, ale nie są to połączenia regularne, a przewóz towarów w ogóle nie jest zapewniony. Pomimo specyficznej dotacji w wysokości 275,6 mln EUR, przeznaczonej dla RNO (Gwadelupa, Martynika i Gujana) jako rekompensata za dodatkowe koszty związane z położeniem geograficznym, RNO obszaru Karaibów borykają się z problemami wynikającymi z wysokich kosztów przewozu oraz przepisów wspólnotowych dotyczących żeglugi przybrzeżnej niedostosowanych do regionów wyspiarskich.

⁽³⁾ Komitety konsultacyjne RNO wskazały szereg sektorów, w których RNO mają znaczne udziały w rynku i które napędzają ich gospodarki (sektory wrażliwe), a także sektory zagrożone, które bez wsparcia UE mogłyby szybko zniknąć (sektory defensywne).

⁽⁴⁾ Organisation of the Eastern Caribbean States: organizacja regionalna skupiająca dziewięć państw obszaru Karaibów.

2.5.2 Aby zaradzić tym trudnościom, RNO i państwa Cariforum planowały wprowadzenie systemu frachtowców lub promów, jednak z braku niezbędnych środków projekty te nie mogły zostać zrealizowane.

2.5.3 W art. 37 EPA, w części poświęconej rolnictwu i rybołówstwu, znajduje się odniesienie do transportu, lecz bez wskazania konkretnych rozwiązań, podczas gdy RNO i państwa Cariforum przewidywały już wspólne rozwiązania.

2.5.4 W ramach najbliższego programu Europejskiego Funduszu Rozwoju należałoby wprowadzić ambitną politykę strukturalną mającą na celu wyposażenie całego obszaru Karaibów w system transportu dostosowany do regionów wyspiarskich.

2.6 **Rozwiązywanie sporów cywilnych i handlowych** nie zostało w żaden sposób ujęte w EPA. W przypadku sporu między przedsiębiorstwem pochodzącym z państwa Cariforum a innym przedsiębiorstwem pochodzącym z RNO nie istnieją żadne przepisy, które umożliwiałyby rozstrzygnięcie konfliktu jurysdykcji, konfliktu prawa czy też postępowania exequatur. W umowie przewiduje się jedynie rozwiązania dotyczące rozstrzygnięcia sporów wynikających z interpretacji i stosowania EPA. Tymczasem w ramach EPA należałoby przewidzieć opcje prawne odpowiednie dla tego rodzaju umowy.

3. Uwagi szczegółowe – analiza obszaru Karaibów

3.1 Rolnictwo

3.1.1 **Banany**, produkowane w dużej ilości na obszarze Karaibów, stanowią jeden z głównych zasobów gospodarczych RNO. Eksport bananów stanowi odpowiednio 14 % i 24 % eksportu Gwadelupy i Martyniki do Unii Europejskiej; sektor bananów, zapewniający ponad 10 tys. miejsc pracy, ma dla RNO pierwszorzędne znaczenie gospodarcze i społeczne. Unia Europejska zawsze miała świadomość strategicznego znaczenia produkcji bananów: w ramach programu wsparcia POSEI, zatwierdzonego przez Komisję Europejską 22 sierpnia 2007 r., przewidywano pulę 129,1 mln euro rocznie dla omawianych RNO. Niemniej pomoc ta okazuje się dalece niewystarczająca, ponieważ oprócz problemów związanych z warunkami meteorologicznymi bananom produkowanym przez RNO zagrażają dostawcy bananów ze strefy dolara, których udział w rynku UE od czasu liberalizacji rynku osiąga 73,4 % (według ODEADOM⁽⁵⁾). Co więcej, 15 grudnia 2009 r. UE parafowała umowę z krajami producentami z Ameryki Łacińskiej, która przewiduje redukcję opłat celnych za banany ze 176 euro do 114 euro za tonę do 2017 r., co stawia RNO i niektóre kraje Cariforum w jeszcze bardziej niepewnej sytuacji.

3.1.1.1 Banany mają także szczególne znaczenie dla innych państw Cariforum. Na przykład na Dominice sektor bananów zapewnia 18 % PKB i stwarza zatrudnienie dla 28 % siły roboczej

tego kraju. Kryzys sektora bananów nie dotyka jedynie RNO, przykładowo w Saint Lucii działa obecnie zaledwie 2 tys. plantatorów bananów, podczas gdy w 1990 r. było ich 10 tys.

3.1.1.2 EKES jest zdania, że byłoby korzystne utworzenie ogólnokaraibskiej organizacji branżowej, której celem byłoby zapewnienie UE większego udziału w dystrybucji bananów z obszaru Karaibów – tym bardziej, że niektóre państwa Cariforum (Saint Lucia, Dominika i in.) dostarczają banany do innych krajów (np. Kanady), w których obowiązują normy sanitarne i normy identyfikowalności podobne do obowiązujących w UE.

3.1.2 **Trzcina cukrowa, cukier i rum**: sektor trzciny cukrowej odgrywa również bardzo ważną rolę w RNO – zajmuje odpowiednio 32 % i 13 % powierzchni wykorzystywanych użytków rolnych w Gwadelupie i na Martynice i zapewnia pracę w pełnym wymiarze czasu dla 6,5 tys. osób. Produkcja cukru w latach 2006–2007 wyniosła 5 849 t na Martynice i 80 210 t w Gwadelupie. Produkcja rumu, wynosząca 79 352 hl czystego alkoholu⁽⁶⁾ na Martynice i 74 524 hl czystego alkoholu w Gwadelupie, ma, jak się okazuje, niebagatelne znaczenie strategiczne, gdy chodzi o jej wprowadzanie do obrotu poza obszarem RNO.

3.1.3 **Warzywa i owoce** nie są zasobami w wystarczającym stopniu eksploatowanymi, zważywszy na bogactwo gleb omawianych RNO. Okazuje się jednak, że RNO opowiedziały się za zróżnicowaniem produkcji rolnej. Dane z 2006 r. pokazują, że Gwadelupa wyprodukowała 17 218 t owoców, a Martynika 8 666 t. W tym samym roku Gwadelupa wyprodukowała 43 950 t świeżych warzyw, a Martynika 37 892. Ponadto Gwadelupa jest producentem roślin aromatycznych i zapachowych (wanilia), kawy, kakao, przypraw, roślin leczniczych (ogrodnictwo zajmuje 179 ha), a Martynika produkuje głównie ananasy i niektóre przyprawy (ogrodnictwo zajmuje 105 ha). Chodzi zatem o dziedzinę rolnictwa mającą przyszłość, tym bardziej że omawiane RNO pragną rozszerzyć wymianę handlową z innymi krajami obszaru Karaibów, zarówno jeśli chodzi o regionalny i międzynarodowy handel produktami, jak i badania i rozwój.

3.1.3.1 Celem zróżnicowania produkcji rolnej jest całkowite zaspokojenie wewnętrznego popytu na produkty spożywcze (samowystarczalność), ponieważ w rolnictwie RNO dominowały uprawy banana i trzciny cukrowej przeznaczone na eksport. Na przykład w roku 2008 import wieprzowiny wzrósł o 10 % na Martynice i o 68,2 % w Gwadelupie. Ponadto warzywa stanowią 67 % całkowitego importu produktów świeżych Gwadelupy. Żeby osiągnąć taką samowystarczalność, rolnicy RNO opowiedzieli się niedawno za utworzeniem organizacji międzybranżowych, skupiających różne podmioty, począwszy od sektora produkcji, poprzez przetwórstwo rolno-spożywcze i zaopatrzenie, a skończywszy na dystrybucji. W ten sposób wszystkie ogniwa łańcucha mają swoich przedstawicieli, a każdy z członków organizacji międzybranżowej⁽⁷⁾ odgrywa ważną rolę w zachodzącym w niej procesie podejmowania decyzji. Ten system prawny nie występuje jednak na sąsiednich wyspach, cierpiących na brak organizacji, co stawia je w niekorzystnej sytuacji, jeśli chodzi o handel produktami rolnymi z RNO.

(5) Office pour le développement de l'économie agricole des départements d'outre-mer (Urząd ds. rozwoju gospodarki rolnej departamentów zamorskich).

(6) Hektolitrów czystego alkoholu.

(7) IGUAFHOR to Gwadelupska Organizacja Międzybranżowa Sektora Owoców, Warzyw i Ogrodnictwa.

3.1.4 Przeszkody w handlu produktami rolnymi między RNO a państwami Cariforum

3.1.4.1 Rolnictwo jest dla tego regionu głównym środkiem utrzymania i rozwoju, stanowi zatem dla RNO sektor defensywny. Do najważniejszych problemów regionu należą bezpieczeństwo żywnościowe, brak infrastruktury oraz opłaty celne ograniczające handel regionalny i ochronę socjalną.

3.1.4.2 Jeżeli chodzi o bezpieczeństwo żywnościowe, produkcja owoców i warzyw w państwach Cariforum nie spełnia ogółu przepisów wspólnotowych. Mimo że państwa te stosują metody HACCP⁽⁸⁾, ich produkcja nie odpowiada normom europejskiego prawodawstwa. Sprawa jest tym bardziej delikatna, że w RNO brakuje pewnych produktów, które państwa Cariforum posiadają w dużej ilości.

3.1.4.3 W art. 40 EPA przewidziano, że w dziedzinie bezpieczeństwa żywnościowego, w sytuacjach powodujących lub mogących „powodować poważne trudności”, strony mogą skorzystać z klauzuli ochronnej. Niemniej może to być trudne dla RNO w wypadkach bliskich terminów. Ponadto w przypadku środków sanitarnych i fitosanitarnych (SPS) określonych w umowie⁽⁹⁾ przewiduje się wprowadzenie wewnątrzregionalnych norm SPS, zgodnych z normami WTO, w celu doprowadzenia do harmonizacji środków ze środkami obowiązującymi w UE na podstawie porozumień dwustronnych w sprawie uznawania równoważności środków SPS. Tymczasem RNO, które podlegają przepisom wspólnotowym, wciąż nie mogą stosować nazwy pochodzenia „RNO” do swoich produktów rolnych i morskich, o co wielokrotnie zwracał się EKES⁽¹⁰⁾ oraz organy lokalne⁽¹¹⁾ i postowie do Parlamentu Europejskiego⁽¹²⁾. Ponadto RNO nie mają swoich przedstawicieli we właściwym organie ds. wdrażania środków SPS mających na celu ułatwienie handlu wewnątrzregionalnego ani też nie biorą udziału w negocjacjach związanych z porozumieniami dwustronnymi.

3.1.4.4 EKES podziela zatem wyrażone w EPA pragnienie rozwoju zdolności w zakresie marketingu dotyczących „zarówno handlu pomiędzy państwami Cariforum, jak i pomiędzy Stronami, a także określenia wariantów poprawy infrastruktury rynkowej i transportu” (art. 43 ust. 2 lit. b). W umowie ustalono również, że określenie opcji finansowania i współpracy dla producentów i podmiotów handlowych jest jednym z głównych celów w dziedzinie rolnictwa i rybołówstwa.

3.1.4.5 Urzędy celne niektórych krajów obszaru Karaibów stosują „wykazy negatywne” (stawki celne) w stosunku do szeregu produktów przetworzonych (dżemy, kawa itp.) pochodzących

z RNO, co utrudnia sprzedaż tych produktów we wspomnianych krajach. Z uwagi na szczególne położenie RNO w obszarze Karaibów i ich odrębność uznaną w art. 349 i 355 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej EKES zaleca zainteresowanym stronom rozważenie możliwości wcześniejszego obniżenia stawek celnych w wymianie pomiędzy RNO i państwami Cariforum z myślą o tym, by wspierać ich kontakty handlowe w obszarze Karaibów, bez względu na postanowienia art. 9 EPA i kolejnych dotyczących cel.

3.2 Rybołówstwo

3.2.1 W dziedzinie rybołówstwa znaczne postępy należy jeszcze poczynić po początkowym braku porozumienia co do tego, czy rybołówstwo zostanie ujęte w odrębnej umowie, czy też będzie częścią EPA.. Wspólnota Europejska odmówiła ujęcia kwestii dotyczących rybołówstwa regionalnego w odrębnej umowie i wybrała zawieranie umów dwustronnych w sprawie dostępu do połowów.

3.2.2 W art. 43 ust. 2 lit. e) EPA przewiduje się pomoc dla podmiotów Cariforum w dostosowaniu się do obowiązujących krajowych, regionalnych czy też międzynarodowych norm technicznych, sanitarnych i jakościowych dotyczących ryb i produktów rybołówstwa.

3.2.3 Celem Unii Europejskiej jest wspieranie dalekowzrocznej wizji zarządzania rybołówstwem dzięki wspólnej polityce rybołówstwa WPRyb. W WPRyb stosuje się zasadę ostrożności, by ochronić i zachować biologiczne zasoby wodne i maksymalnie ograniczyć wpływ działalności połowowej na ekosystemy morskie. Niemniej cały obszar Karaibów nie znajduje się w takiej samej sytuacji, ponieważ RNO, w przeciwieństwie do państw Cariforum, podlegają bardzo surowym przepisom (obszary objęte całkowitym zakazem połowu, regulacja połowów langusty, skrzydelnika wielkiego i jeżowca, urządzenia powodujące koncentrację ryb⁽¹³⁾ i in.). Zarządzanie rybołówstwem należy do poszczególnych państw członkowskich, ale nie uwzględnia się w nim odrębności obszaru Karaibów, co stwarza niekorzystne warunki dla połowów dalekomorskich na tym obszarze.

3.2.4 EKES zaleca zatem zarządzanie rybołówstwem basenu Morza Karaibskiego w porozumieniu z państwami Cariforum.

3.3 Akwakultura

3.3.1 Rybołówstwo obszaru Karaibów dotyczy zwłaszcza gatunków przybrzeżnych: skrzydelnika wielkiego (dużego morskiego ślimaka, którego mięso występuje jako składnik w wielu lokalnych przepisach), ryb z rodziny strzępielowatych, langusty i lucjana oraz kilku innych gatunków występujących na rafach koralowych. Eksploatacja morskich zasobów gatunków pelagicznych dopiero się zaczyna ze względu na brak statków dalekomorskich i problemy związane z wodami tropikalnymi.

⁽⁸⁾ Hazard Analysis and Critical Control Point (Analiza Zagrożeń i Krytycznych Punktów Kontroli) – amerykański system kontroli wewnętrznej obejmujący siedem podstawowych zasad, który jest stosowany w sektorze rolno-spożywczym. System ten identyfikuje, ocenia i kontroluje poważne zagrożenia dla bezpieczeństwa żywności. Jest on uwzględniony w niektórych europejskich aktach prawnych (dyrektywa nr 93/43 w sprawie higieny środków spożywczych), a w innych nie (rozporządzenie nr 178/2002).

⁽⁹⁾ Art. 52 EPA i kolejne.

⁽¹⁰⁾ Dz.U. C 211 z 19.8.2008, s. 72.

⁽¹¹⁾ Zamorskie Stany Generalne.

⁽¹²⁾ Np. poseł do PE Madeleine Degrandmaison.

⁽¹³⁾ Dokument Dyrekcji Generalnej ds. Polityki Wewnętrznej Unii Europejskiej, Rybołówstwo na Martynice, styczeń 2007 r.

3.3.2 W ostatnich latach popyt na rynkach lokalnych zwiększył się dzięki przemysłowi turystycznemu. Do tego należy dodać zachęty do eksportu na rynek amerykański i europejski, których wynikiem jest nadmierna eksploatacja, prowadząca w perspektywie do poważnego uszczerplenia zasobów rybnych w całym regionie.

3.3.3 Obecnie prawie wszystkie państwa obszaru Karaibów są importerami produktów morskich. Dotychczas obfitość zasobów powodowała całkowity brak zainteresowania akwakulturą i w większości krajów regionu hodowla ma niedługą tradycję. W związku z tym, pomimo zwiększenia się akwakultury światowej, region Karaibów odnotował jedynie niewielki rozwój w tym sektorze.

3.3.4 Dopiero w pierwszej dekadzie XXI w. można dostrzec wyraźną poprawę w akwakulturze. W 2004 r. produkcja w tym sektorze na Martynice osiągnęła 97 t (10 t homarza, 12 t piosłusa i 75 t kulbaka czerwonego).

3.3.5 Wsparcie przyznawane RNO na rzecz sektora akwakultury pochodzi głównie z rad regionalnych i IFOR⁽¹⁴⁾. Wydaje się ono jednak niewystarczające wobec przewagi niektórych państw obszaru Karaibów (produkcja Jamajki w 2002 r. wynosiła według szacunków FAO 6 000 t), a także tego, że nie wyeliminowało ono wciąż jeszcze konieczności importu produktów morskich z Wenezueli, z Unii Europejskiej i z niektórych krajów azjatyckich do RNO.

3.3.6 EKES zdecydowanie zaleca, by przewidziano wsparcie z funduszy EFR i EFRROW dla wspólnego rozwoju akwakultury w obszarze Karaibów.

3.4 Turystyka

3.4.1 Turystyka jest ważnym źródłem dochodu RNO. Obszar Karaibów dysponuje wstępną przewagą. Jego naturalne warunki dla turystyki są nieporównywalne z żadnym innym regionem świata. Jego wyjątkowe położenie geograficzne zapewnia mu pozycję wśród najważniejszych rynków turystycznych świata. Co więcej, z uwagi na światowy rynek turystyczny, produkty turystyczne po obu stronach Atlantyku tworzą nowe, wyższe standardy, aby sprostać oczekiwaniom turystów odwiedzających obszar Karaibów.

3.4.2 Niemniej EKES ma obowiązek podkreślić dysproporcje związane z infrastrukturą turystyczną zachodzące między RNO a pozostałymi państwami obszaru Karaibów, kładącymi nacisk na turystykę masową i bardziej zróżnicowaną (turystyka rejsowa, turystyka wodna i w mniejszym stopniu ekoturystyka), podczas gdy RNO zmuszone są ograniczyć się do oferowania turystyki niszowej, bardziej sezonowej i nastawionej głównie na turystów z francuskiego obszaru językowego. Dysproporcje te pojawiły się wskutek trudnej sytuacji społecznej, w jakiej znajdują się pracownicy państw Cariforum.

3.4.3 EKES pragnie również podkreślić, że ruch turystyczny między wyspami jest dość ograniczony. Okazuje się bowiem, że

poza turystyką rejsową jedynie dwóch przewoźników lotniczych i dwóch przewoźników morskich zapewnia przewóz osób między wyspami karaibskimi. Co więcej, mieszkańcy państw Cariforum chcący udać się do sąsiednich RNO muszą złożyć wniosek wizowy, którego rozpatrzenie może zająć kilka miesięcy, zanim będą mieli możliwość wyjazdu. Połączenie tych dwóch elementów ogranicza ruch turystyczny, ale też regionalne kontakty handlowe.

3.4.4 EKES wyraża zadowolenie z tego, że w EPA zwrócono uwagę na usługi turystyczne i sformułowano wiele przepisów dotyczących zapobiegania praktykom antykonkurencyjnym, norm jakościowych i środowiskowych, MŚP, współpracy i pomocy technicznej. W żadnym z artykułów nie wspomniano jednak o turystyce karaibskiej, w szczególności dotyczącej RNO; w ramach EPA przewidziano jedynie czasową obecność osób fizycznych w celach zawodowych.

3.4.5 Obszar Karaibów, zgodnie z jego definicją podaną przez Sekretariat Organizacji Narodów Zjednoczonych⁽¹⁵⁾, liczy 250 mln mieszkańców, a same wyspy karaibskie liczą 41 mln mieszkańców. Niemniej obszar ten charakteryzują trudności związane z przemieszczaniem się między wyspami, co nie sprzyja turystyce regionalnej. W związku z tym niewykorzystanie okazji do stworzenia szeroko pojętego karaibskiego rynku turystycznego byłoby szkodliwe zarówno dla RNO, jak i dla państw Cariforum.

3.4.6 EKES uważa, iż korzystne byłoby utworzenie strefy turystyki karaibskiej dzięki wprowadzeniu lepszej struktury usług.

3.5 Usługi

3.5.1 Handel usługami jest w szczytowym okresie rozwoju: sektor ten odnosi rzeczywisty sukces, jest to zatem sektor ofensywny dla RNO. Podczas gdy udział eksportu towarów w gospodarce karaibskiej zmalał, udział eksportu usług wzrósł, w dużej mierze dzięki turystyce. Mieszkańcy regionu mają pełną świadomość potencjału, jaki stanowi handel usługami. Turystyka, ubezpieczenia, budownictwo, usługi ekologiczne, odnawialne źródła energii, doradztwo (kwestie jakości i marketingu), usługi serwisowe wymagające wysokich kwalifikacji, komunikacja, transport – to wszystko sektory wspierające handel i wzrost gospodarczy regionu.

3.5.2 EKES jest zdania, że RNO powinny odegrać ważną rolę w eksporcie usług w obszarze Karaibów, ponieważ takie kraje, jak Haiti czy Dominikana, liczące nieco poniżej 20 mln mieszkańców, są zainteresowane nabyciem usług medycznych bądź usług dla przedsiębiorstw według modelu RNO. Ponadto w dziedzinie telefonii ruchomej niektórzy operatorzy są już obecni w niektórych państwach obszaru Karaibów (Republika Dominikańska), ale mogliby i chcieli zajmować ważniejszą pozycję.

(14) Finansowy Instrument Orientacji Rybołówstwa Komisji Europejskiej mający na celu dostosowanie i unowocześnienie wyposażenia w tym sektorze.

(15) Obszar Karaibów obejmuje łuk Antyli (Wielkie Antyle i Małe Antyle), półwysep Jukatan, karaibską ścianę Ameryki Środkowej, a także nadbrzeżne równiny Kolumbii, Wenezueli i Wyzynę Gujańską.

3.5.3 Mimo że art. 75 EPA i kolejne dotyczą jedynie handlu między państwami Cariforum a obszarem kontynentalnym UE, przyspieszona liberalizacja rynku usług obszaru Karaibów (Republika Dominikańska), w tym RNO, umożliwiłaby każdej ze stron umowy wykorzystanie niektórych możliwości zgodnie z zasadą obustronnych korzyści.

3.6 MŚP oraz małe i średnie branże przemysłowe

3.6.1 MŚP oraz małe i średnie branże przemysłowe potrzebują stabilnego środowiska, przejrzystych przepisów i dostępu do najbardziej zaawansowanych procesów. Od 2000 r. trzy czwarte przedsiębiorstw tworzących strukturę gospodarczą RNO stanowią niewielkie podmioty niezatrudniające pracowników (INSEE⁽¹⁶⁾). W 2007 r. znacznie wzrosła liczba tworzonych przedsiębiorstw. Sektor przemysłu (18%), handlu hurtowego i detalicznego (12,8%), a przede wszystkim usług (nieco ponad połowa tworzonych przedsiębiorstw) dokonały istotnego skoku.

3.6.2 MŚP oraz małe i średnie branże przemysłowe departamentów zamorskich nieuchronnie ponoszą wyższe koszty i ustalają wyższe ceny niż przedsiębiorstwa sąsiednich krajów, ale

oferują też gwarancję jakości zgodnej z normami WE. Gwarancja ta, do której przestrzegania RNO są zobowiązane, w przeciwieństwie do państw Cariforum, powinna znaleźć odzwierciedlenie w nazwie pochodzenia „RNO” (patrz również punkt 3.1.4.3).

3.6.3 Ogólnie rzecz biorąc, EKES uważa, że dla sprawnego funkcjonowania rynku Karaibów bardzo ważną byłaby poprawa dostępu do tego typu struktur. Stąd też, wychodząc ze wspólnej podstawy, jaką są prace podjęte przez Komisję⁽¹⁷⁾ i CESE⁽¹⁸⁾ w ramach działań unijnych, wskazane byłoby przedstawienie propozycji konkretnych rozwiązań na rzecz tworzenia małych i średnich jednostek produkcyjnych. Dzięki temu wprowadzenie terminów płatności, zmniejszenie obciążenia biurokratycznego, tworzenie sieci, inwestycje czy też kształcenie przez całe życie w małych i średnich przedsiębiorstwach stałyby się narzędziami służącymi osiągnięciu stałej konkurencyjności regionu Karaibów.

3.6.4 Stosowne byłoby więc wprowadzenie, w ramach programu rozwoju regionalnego lub przyszłego EFR, odważnej polityki sprzyjającej tworzeniu sieci MŚP oraz małych i średnich branż przemysłowych na całym obszarze Karaibów.

Bruksela, 17 lutego 2010 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Mario SEPI

⁽¹⁶⁾ Institut National de la Statistique et des Etudes Economiques – francuski urząd statystyczny zajmujący się także badaniami ekonomicznymi.

⁽¹⁷⁾ COM (2007) 724 wersja ostateczna i COM (2008) 394 wersja ostateczna.

⁽¹⁸⁾ Opinia w sprawie różnych środków politycznych, poza odpowiednim finansowaniem, o potencjalnym wpływie na wzrost i rozwój małych i średnich przedsiębiorstw, Dz.U. C 27 z 3.2.2009, s. 7; opinia w sprawie międzynarodowych zamówień publicznych, Dz.U. C 224 z 30.8.2008, s. 32; opinia w sprawie komunikatu Komisji do Rady, Parlamentu Europejskiego, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Najpierw myśl na małą skalę – Program” Small Business Act „dla Europy”, Dz.U. C 182 z 4.8.2009, s. 30.